

Hela familjen Peterson uppställda utanför gården.

Andrew Peterson 1885.

Förlagan till ”Karl-Oskars” gård rustas

Nu ska den amerikanska farm som var en av förebilderna till Vilhelm Mobergs utvandrarromaner rustas upp. Den svenske utvandrare som ursprungligen ägde gården skrev utförliga dagböcker av vilka Vilhelm Moberg lät sig inspireras.

Vilhelm Moberg har själv medgett att han under flera månader läst dagböckerna – och det förtar ju inte storheten i hans verk.

Ingen anser väl att Selma Lagerlöfs *Gösta Berlings saga* blir sämre av att det fanns verkliga förebilder?

Utvandrade 1850

Men verklighetsbakgrunden har starkt ökat intresset, särskilt i Ydre kommun i södra Östergötland, nära gränsen till Småland. Det var nämligen från Ydre som Anders Pettersson, född den 20 oktober 1818 i Sjöarp, år 1850 utvandrade till Amerikas förenta stater.

Där mötte han Elsa Ingman och paret fick nio barn, dock inga barnbarn.

Under emigrationen samt under hela sitt liv som utvandrare

skrev Andrew Peterson dagböcker. Dessa hittade Vilhelm Moberg i ett bibliotek i staden St Paul när han efter andra världskriget cyklade runt i Minnesota för att hitta bakgrund till sina kommande verk. Dagböckerna hade överlämnats till biblioteket av Andrews barn.

Minnesota minns Moberg

Moberg och hans romaner är väl ihågkomna i Minnesota. Han står själv staty med sin cykel, liksom Karl Oskar och Kristina. En highway är om döpt till Moberg Trail och i staden Lindstrom hålls varje sommar Karl Oskar Days.

Nu ska också Andrew Petersons farm lyftas fram mera. Folk från Ydre har redan tidigare år varit där och hjälpt till med upprustningen av de förfallna husen.

Eftersom Andrew och Elsa inte fick några barnbarn gick gården ur släkten när sista dottern Emma dog 1943.

Men 2013 testamentades gården till det historiska sällskapet i trakten. Förra året blev alla papper godkända och nu har Carver County Historical Society fått omkring 1,5 miljo-

ner kronor för att rusta upp en lada. Gården ska bli mer tillgänglig för turister.

Redan nu har det hållits kurser där i hur man rustar upp hus och förbättrar gamla fönster från 1800-talet. En kurs för arkeologer har besökt gården för att se om något kunde hittas i marken.

En läsecirkel möts ute vid gården och läser och pratar om Vilhelm Mobergs böcker.

Många likheter

Andrew Peterson-sällskapet i Sverige är i färd med att i bokform sammanställa sin forskning om Andrews dagböcker och likheterna med Vilhelm Mobergs emigrantromaner.

Boken kommer även att innehålla den amerikanske professorn Roger McKnights doktorsavhandling på samma tema.

Den som besöker Andrew Peterson-sällskapet i Ydre kan redan nu hitta en liten skrift där 100 likheter nämns.

I till exempel både bokens och verklighetens utvandrar-sällskap var det frågan om 16 personer. Andrew får av prästen antecknat i sitt utflyttnings-

betyg att han kan katekesen väl. Och det säger prästen i romanen också till Karl Oskar.

I Andrews dagbok beskrivs hur en begravning till havs gick till på den tiden. Han fick se en sådan begravning. Och Moberg beskriver på liknande sätt hur de emigranter som aldrig kom fram till Amerika fick sin sista vila där ute i Atlanten.

Många fler paralleller mellan Andrews Petersons dagböcker och Vilhelm Mobergs emigrantromaner går att finna, allt från överfarten 1850 fram till och med *Sista brevet hem* 1898.

Belönats

Ordförande i Andrew Peterson-sällskapet i Sverige är Jan Hermelin på Aggarps gård i Ydre kommun.

Hans gård ligger bara några kilometer från Sjöarp. Jan Hermelin har gjort flera resor till Andrews gård utanför staden Waconia cirka 50 kilometer sydväst om Minneapolis. Han tycker att husen på gården i Amerika likaväl kunde stå hemma i Ydre – så lik är byggnadsstilen.

Sällskapet har av Ydre kommun belönats med ett kultursti-

pendium för sitt forskningsarbete om Andrew Petersons dagböcker, omgivningarna och samtida.

Har blivit vänorter

Sällskapet har även varit delaktigt i att ideellt renovera Andrews gamla magasin i Minnesota. Det har även inrättat ett museum i Asby gamla skola, mellan Tranås och Österbymo.

Andrew Peterson-sällskapet samarbetar även med Carver County Historical Society, Vilhelm Moberg-sällskapet samt Vasa Orden av Amerika och Astrid Lindgren-sällskapet. På Andrew Peterson-sällskapets välfyllda hemsida återfinns bland annat en inspelning där Astrid Lindgren berättar om hur hon kom i kontakt med Andrews dagböcker två månader före Vilhelm Moberg!

Kontakterna med Amerika har lett till att Ydre kommun och Carver County har blivit vänorter. I Carver County bor cirka 90 000 personer. Av dessa är många svenskättlingar, så det finns mycket att knyta an till vid besöken sinsemellan.

Lars Sönnergren

Till vänster syns magasinet och fähuset på farmen i Minnesota, och till höger är det renoveringsarbete på ladan på samma plats.